

Suplement de cultura – Avui, 19 de Febrer de 2004

Parlem-ne

Joan Solà

L'Europa que volem

La setmana passada la Generalitat va reunir a Barcelona una nombrosa quantitat de tècnics al voltant d'un tema d'extrema actualitat: "Les universitats multilingües europees". Aquest títol respon, entre altres coses, al desig de crear una xarxa internacional d'universitats plurilingües, que es va formular fa cinc mesos a Friburg de Suïssa, una universitat bilingüe (en francès i alemany) des del seu origen (1889). Els qui van prendre la paraula a Barcelona van ser Peter H. Nelde (Brussel·les), Tilbert D. Stegmann (Frankfurt), M. Teresa Garcia Castanyer i Eulàlia Vilaginés (Barcelona) i Claudine Brohy (Friburg). Taquigràficament els informo de la jornada.

Nelde va descriure amb gran coneixement de causa la situació a la Unió Europea, on, dels 480 milions de persones que serem aviat, uns 70 milions parlaran llengües minoritàries. Entre els membres de la UE hi ha dos models lingüístics i culturals: el centralista (França, per exemple, i nosaltres hi podem afegir Espanya), que organitza l'ensenyament i la cultura de dalt cap baix, i el de subsidiarietat (Bèlgica, Alemanya, Suïssa), en què les decisions es prenen a nivells molt baixos. I sembla que el segon s'anirà imposant. Pot semblar una paradoxa que cada cop hi hagi més mesures tendents a esborrar fronteres i a crear un mercat únic, i que es vagi imposant l'ideal d'"una Europa unida en la diversitat" lingüística i cultural: aquest ideal és defensat clarament, i els Estats hi veuen l'últim reducte d'una certa personalitat no absorbida per Brussel·les. Però les minories ho tenen difícil (si no tenen un Estat incondicional al darrere), perquè les majories són refractàries a la diversitat. La solució sembla que només pot ser una: la combinació d'una política lingüística i cultural supranacional amb una altra de regional. Les grans companyies internacionals ja fa temps que treballen amb personal multilingüe per atreure's els clients en lloc de fer-se'ls hostils. L'ideal és (seria) que la cooperació entre llengües i cultures substituís les actituds defensives i de malfiança.

Brohy va explicar el concepte d'universitat bilingüe, que és aquella que usa més d'una llengua (sense comptar-hi l'anglès, que avui és llengua

franca) en l'organització administrativa i en l'ensenyament de les matèries. A Friburg, per exemple, certes carreres es poden fer íntegrament en una de les dues llengües, i certes altres a mitges de manera equilibrada, i tot això és controla acadèmicament de manera seriosa i tothom en té informació. Les dificultats ara s'han començat a estudiar, en el congrés al·ludit del setembre a Friburg mateix i en el que es farà a Hèlsinki l'any 2005.

En aquest panorama, a Europa hi ha diversos grups que treballen des de fa anys en el terreny complex de l'ensenyament de llengües i que resulta que tenen un tret important en comú: aconseguir la intercomprensió entre llengües pròximes amb un esforç menor que el tradicional. Fa unes setmanes (13 i 20-11-2003) els vaig parlar del fantàstic i seriós mètode EuroComRom, que proporciona l'"alegria del descobriment" de llengües i la tolerància davant els qui parlen diferent de tu. Til Stegmann el va presentar en aquesta jornada. Però Garcia Castanyer i Vilaginés en van presentar un altre, l'Eurom4, promogut des d'Aix-en-Provence per Claire Blanche-Benveniste, que treballa amb un mètode molt similar: poca teoria i accés intuïtiu a llengües pròximes, per aprofundir després en cada una. En lloc de cursos dedicats a una sola llengua, en unes 30 hores s'aconsegueix un cert domini de quatre (francès, castellà, italià i portuguès), que les ponents malden perquè siguin cinc aviat (amb el català).

Aquests mètodes són una veritable revolució en aquest terreny, a part de crear estímuls importants en els qui s'hi dediquen, i ja han entrat en el currículum de diverses universitats.